

БИБЛИОТЕКИ БИБЛИОТЕКАРИ ИНФОРМАЦИЯ АСОЦИАЦИЯ ОНЛАЙН

Списание на Год. XII, бр. 6, декември 2022
Българската библиотечно-информационна асоциация

Зографска електронна
научноизследователска
библиотека

библиобусът –
атрактивно средство
в услуга на четенето

ГБ „Паисий
Хилендарски“ –
Асеновград – минало
и настояще

библиотеките
на Автономния
университет
в Барселона

Библиотеките на Автономния университет в Барселона, Испания – каталонски модел и визия

Петя Георгиева / p_georgieva@au-plovdiv.bg
Библиотека при АУ – Пловдив

Барселона (Barcelona) е столица и една от четирите провинции на автономната област Каталония (на испански: Cataluña, на каталонски: Catalunya). Известна е с архитектурното наследство на Антони Гауди: катедралата Саграда Фамилия (Sagrada Família), парк Гуел (Güell), къща „Батийо“ (Casa Batlló), къща „Мила“ (Casa Mila), къща „Висенс“ (Casa Vicens) и др. Барселона е разпознаваема за българите и със своя футболен клуб, където е играл известният български футболист Христо Стоичков.

В Барселона има добре развита система за висше образование от държавни университети, сред които е и обектът на настоящата статия – Автономният университет, разположен в Белатера, град в столичния район. Основният език на обучението е каталонски, а испанският се използва в часовете по испанска литература и език.

Читалнята на Ветеринарната библиотека

Библиотеките на Автономния университет (Universitat Autònoma de Barcelona – UAB) са модерни, с креативен интериор, представящи каталонския модел и визия на университетска библиотека. Университетската библиотечна мрежа включва 9 институции:

- Библиотека по комуникации и Общ вестникарски архив (Communication Library and General Newspaper Archives);
- Европейски документационен център (European Documentation Center);
- Хуманитарна библиотека (Humanities Library);
- Библиотека за карти (Map Library);
- Медицинска библиотека (Medical Library);

- Университетска библиотека Сабадел (Sabadell University Library);
- Научно-техническа библиотека (Science and Technology Library);
- Библиотека за социални науки (Social Sciences Library);
- Ветеринарна библиотека (Veterinary Library).¹

Всяка от тях има отделна сграда, разположена из кампусите на UAB, със собствена организация на библиотечните фондове, но следват общи правила на обслужване и единна система за достъп до електронни ресурси. Обслужват значително голям университет, което се вижда от данните в Табл. 1.

Структура (Structure)	Изследвания (Research)	Обучение (Teaching)	Финансиране (Budget and finances)
15 обучителни центъра	67 докторски програми	112 бакалавърски степени	€350,5 млн. бюджет
57 катедри	4629 докторанти	269 магистърски степени	61,3% публична субсидия
4020 академичен състав	831 докторски тези	56 MOOC at Coursera ²	€109,6 млн. за изследвания
2290 административен състав	76 международни изследователски проекта	27 203 бакалаври студенти	
	206 национални изследователски проекта	5033 магистри студенти	
	5846 научни публикации в индексирани списания	221 562 MOOC студенти	

Табл. 1. UAB в цифри за 2021 г. (представени от Нурия Балаге (Nuria Balague), зам.-директор по библиотечно обслужване на UAB)

¹ Universitat Autònoma de Barcelona: Servicio de Bibliotecas: Lista de Bibliotecas [онлайн]. Достъпно от: <https://www.uab.cat/web/coneix-les-biblioteques/llistat-de-biblioteques-1345704371792.html>

² MOOC (Massive Open Online Courses) at Coursera предоставя онлайн курсове от водещи университети по света.

По данни за библиотеките на UAB за 2021 г.³ те разполагат с обща площ от 34 486 кв. м., с 4492 места за четене и с общ библиотечен персонал от 166 души. Библиотечният фонд наброява 1 322 815 документа на хартия (1 274 096 книги, 48 719 периодика) и 804 101 електронни документа (639 949 ел. книги и 164 152 ел. периодични издания).

Читалнята на Библиотеката по комуникации

Въпреки богатия си книжен фонд, университетските библиотеки на UAB отчитат ръст на електронните си услуги за 2021 г., една година след началото на пандемията от COVID-19. Електронните библиографски справки са 93%, което обяснява резултата от големия брой изтегляния – 2 040 518 от Дигиталната библиотека. Общият брой заемана литература също е значително по-малко, само 163 254 в сравнение с прегледаните уеб страници – 5 027 545.⁴ През 2021 г. са отчетени почти 53 000 потребители на дигиталната библиотека. През същата година е въведена и RFID система, която освен функциите за опазване на фонда улеснява потребителските опции за самообслужване.

Университетските библиотеки на UAB се ползват безплатно от студентите. Всеки студент може да заема литература чрез консултант или от автоматичните вендинг машини за заемане или връщане, разположени на удобно място във фойето, в близост до регистратурата. Такава машина ни беше демонстрирана от Хосе Луис Копете (Jose Luis Copete), като имаме възможност лично да я изпробваме в Научно-техническата библиотека.

Друга възможност за заемане на литература е чрез междубиблиотечно заемане от Консорциума

за университетски услуги на Каталония (Consorci de Serveis Universitaris de Catalunya – CSUC)⁵, който осигурява за членуващите в него библиотеки безплатен достъп до библиотечни ресурси, независимо от местоположението им.

UAB има сключени споразумения с издатели на научни списания, чрез които осъществява абонаментни модели от „плащане за четене“ („pagar per llegir“) към „плащане за четене и публикуване на отворен достъп“ („pagar per llegir i per publicar en accés obert“). Такъв тригодишен договор е подписан с международно признати издателства като Elsevier, Wiley, Springer Nature, American Chemical Society. Университетската библиотека управлява броя на публикувани научни публикации в тези списания от преподавателите, докторантите и научния персонал на UAB.

Съвсем от скоро UAB поддържа нова система за управление на университетските изследвания EGRETA (Entorn per a la gestió de la recerca i la transferència), която има връзка с пълния текст в институционалното хранилище DDD⁶. EGRETA обхваща целия процес на провеждане на научното изследване, включително и резултатите от него – публикациите. Платформите EGRETA и DDD са съвместими, така че статии, книги и материали от конференции, които са публикувани на изследователския портал, са видими и от репозиториума DDD. Всички възможности на електронните платформи и техните услуги бяха старателно демонстрирани от Marta Jordan, която е библиотечен специалист в информационно-справочния отдел на Научно-техническата библиотека (Science and Technology Library).

Пред сградата на Библиотеката по комуникации

Друга полезна платформа на UAB, която колегата Марта представи, е тази за оценяване на научноизследователската дейност на преподавателите с цел верификация и допълнително възнаграждение

³ Què fem a les Biblioteques UAB [онлайн]. Достъпно от: https://ddd.uab.cat/pub/infanu/230683/que_fem_bibliotequesUAB_a2021.pdf

⁴ Пак там. Данните бяха презентирани от Нурия Балаге (Nuria Balaguer) на 5 октомври 2022 г.

⁵ CSUC: Serveis per a biblioteques: Compartim recursos, compartim coneixement! [онлайн]. Достъпно от: <https://www.csuc.cat/>

⁶ Dipòsit digital de documents de la UAB [онлайн]. Достъпно от: <https://ddd.uab.cat/>

за научни заслуги, която се извършва на шест години. Платформата за акредитиране и оценка на научните изследвания се нарича Suport a l'Acreditació i Avaluació de la Recerca (SAAR)⁷ и би била много удобна и приложима и за българските университети. Тя е структурирана от правила за акредитиране, раздели на изследванията, ресурси (списания, книги, мултидисциплинарни или специализирани бази данни с библиометрични показатели), области на знанието и съвети, които се предоставят от библиотечния екип.

Относно проверка за уникалност на текста в UAB се използва софтуера URKUND⁸ – инструмент за откриване на плагиатство, независимо от езика, на който е написан съответният проверяван документ. Линкът за използване на системата изисква потребителско име и парола, идентифициращи UAB преподаватели, служители и студенти, като може да се използва самостоятелно.

Университетските библиотеки на UAB имат модерни, просторни и удобни сгради и предлагат места за четене и обучение. Най-нова е сградата на Библиотеката по комуникации, където се помещава и администрацията на библиотечната мрежа. Построена е преди 20 години с модернистичен интериор, тераса с изглед към гората, просторни читални, в които има голям брой изнесени библиотечни документи, подредени по отрасли на знанието и достъпни за ползване от читателите.

В тази основна сграда два от приземните етажи са книгохранилища, които са оборудвани така, че да осигуряват нужните условия за съхранение както на книги и периодика, така и на редки и ценни издания, и микрофилми. Тук се съхраняват и сценариите на местните радио предавания.

Много добро решение за запазване и съхранение на библиотечни и архивни документи е споделеното хранилище за печатни издания на библиотеки, участващи в консорциума GEPA – Guarantee of Space for the Preservation of Access, от чиито услуги се възползват библиотеките, благодарение на участието им в консорциума CSUC. Освен необходимото оборудване за съхранение на библиотечни колекции и ефективното им управление, GEPA е депо с обособени помещения и стелажи, което благоприятства за освобождаване на пространства за други дейности на библиотеките. След като бъдат депозирани в споделеното хранилище, тези документи могат да бъдат преглеждани чрез каталози-

те на участващите институции в CSUC. На един от етажите в Библиотеката по комуникации специално е обособено такова депо.

Книгохранилище за редки и ценни издания в Библиотеката по комуникации

В книгохранилището за редки и ценни издания в Библиотеката по комуникации има специално място за колекцията от първите издадени комикси, като е сформирал фонд „De la família Hernández-García del Pino“. Тази библиотека е и архив на периодични издания. В книгохранилището за редки и ценни издания могат да се видят и фензини (независими вестници), чиято колекция от 700 броя е дарена от Dr. Eugeni Giral, професор от Факултета по комуникационни науки в UAB и дигитализирана. Тук се пазят и преводни издания на каталонски на класически руски писатели като Лев Толстой.

Зала за неформални срещи във фойето на Научно-техническата библиотека

⁷ Universitat Autònoma de Barcelona: Suport a l'Acreditació i Avaluació de la Recerca (SAAR) [онлайн]. Достъпно от: <https://www.uab.cat/biblioteques/acreditacio/>

⁸ Ouriginal [онлайн]. Достъпно от: <https://www.ouriginal.com/>

Във всички библиотеки има зали за неформални срещи, за провеждане на образователни игри, като някои са снабдени и с интерактивни дъски. В Научно-техническата библиотека такова помещение е обособено във фойето до регистратурата и прави впечатление силното присъствие на студенти, занимаващи се с различни дейности в свободното си време. В нея има и обособена читалня за редки и ценни издания, предимно в областта на математиката, които се ползват свободно от читателите.

Научно-техническата библиотека впечатлява както с модерен интериор и просторни помещения, така и с изложбените си витрини, разположени на входа. Темите на изложбите са свързани с научно-изследователски проекти, което още повече засилва интереса към тях. Текущата изложба по време на нашето посещение в UAB беше свързана с орнитологията, като колегата библиотекар – Хосе Луис има интереси в тази област от зоологията и участва както в проекта на изложбата, така и като съавтор в издадената брошура.

Изложбени витрини в Научно-техническата библиотека

Интересно е разположението на Ветеринарната библиотека, която има топла връзка към ветеринарната клиника, лабораториите и аудиториите на Ветеринарния факултет. Нейният фонд от специализирана литература по ветеринарна медицина е изнесен в читалните зали за удобство на студентите.

Основната визия на библиотеките на UAB е да генерират знания в екосистемата за изследване и обучение, предлагайки цифрова и физическа среда, която насърчава сътрудничеството между изследователите, преподавателите, студентите и

докторантите и улеснява трансфера на знание към обществото.⁹ Библиотеките на UAB допринасят за постигането на целите на университетската общност, като предоставят услуги с добавена стойност и информация с най-високо качество, които улесняват ученето, изследването и съвместното създаване.

Библиотеките на UAB допринасят за постигане на Целите на устойчивото развитие и подобряването на живота на хората, заложили в Лионската декларация за достъпа до информация и развитие¹⁰ на ИФЛА от 2014 г., чрез достъп до информация, знания и информационни технологии. За целта разполагат със значителен запас от документални ресурси и други материали, както и квалифициран персонал, като редовно се следят показателите за качество на предлаганите услуги и се подлагат на вътрешни и външни одити и контрол. Библиотечният екип и неговото ръководство са отворени и ангажирани да обслужват потребителите си, да ги изслушват и да вземат предвид техните изисквания, предложения, критики и поздравления.

Библиотеките на университетите-членове на CSUC публикуват съвместен манифест¹¹, за да покажат необходимостта от ускоряване на цифровата трансформация на висшето образование с ангажимент за съвместна работа по 10 стратегически проекта, един от които е *съгласуване и адаптиране на библиотечните проекти, цели и действия на библиотеките към Целите за устойчиво развитие на университетите, произтичащи от Програмата на ООН до 2030 г.* Библиотечната служба на UAB участва в различни инициативи, за да допринесе за подобряването на екологичното управление на сградите, както и за да бъде част от трансверсални работни групи за устойчивост, равенство и социална интеграция.¹² Библиотеките на UAB са поредното доказателство за това, че библиотеките винаги са имали и ще имат много активна роля в подкрепа на развитието, социалната интеграция и са ключов фактор за сближаването на общностите.

Ключови думи: Библиотеки на Автономния университет – Барселона, испански библиотеки, университетски библиотеки

⁹ Universitat Autònoma de Barcelona: Servicio de Bibliotecas: Gestión [онлайн]. Достъпно от: <https://www.uab.cat/web/conocelas-bibliotecas/gestion-1345733233321.html>

¹⁰ The Lyon Declaration on Access to Information and Development [онлайн]. Достъпно от: <https://www.lyondeclaration.org/>

¹¹ Accelerant la transformació digital de l'educació superior [онлайн]. Достъпно от: <https://hemeroteca.blog.csuc.cat/wp-content/uploads/2020/06/Manifest-de-les-biblioteques-universitat%20d'Orient-davant-la-COVID-19.pdf>

¹² Universitat Autònoma de Barcelona: Servicio de Bibliotecas: La sostenibilidad en las bibliotecas UAB [онлайн]. Достъпно от: <https://www.uab.cat/web/coneix-les-biblioteques/la-sostenibilitat-a-les-biblioteques-uab-1345844178273.html>